

Strateginen yritysoikeus oikeustutkimuksessa

HAKUSANAT: yritysoikeus, yritys juridiikka, strateginen yritysoikeus

1. Johdanto

Oikeustutkimuksen keskeisimpänä tehtävänä voitaneen pitää voimassa olevan oikeuden sisällön selvittämistä. Sen mukaisesti esimerkiksi akateemisessa siviilioikeuden tutkimuksessa yritysten liiketoiminnan kehittämisen näkökulma ei ole kysymyksenasettelussa erityisen tyypillinen¹ ja usein se saattaa tulla esiin pikemminkin sivuhuomiona kuin varsinaisena tutkimuksen tavoitteena tai kohteena. Tällainen näkökulma saattaa jopa piiloutua osaksi tavanomaista voimassa olevan oikeuden analyysia. Yrityksen liiketoiminnan näkökulma on siis mukana tutkimuksessa, mutta ei ole tutkimuksen tekemisen keskiössä.

Erilaisissa oikeudellisissa käytännöissä juridisen osaamisen rooli on kuitenkin usein moninainen. Juridiikkaa tarvitaan oikeustilan selvittämisen ohella myös välineenä yritysten ja muiden organisaatioiden sekä yksityishenkilöiden päämäärien toteuttamiseksi. Silloin on arvioitava, millainen oikeudelliseen sääntelyyn kytkeytyvä toimintatapa olisi yritykselle tai muulle taholle liiketaloudellisesti perusteltu tietyn tavoitteen saavuttamiseksi tai riskien hallitsemiseksi. Tällöin ongelma nousee suoraan liiketoiminnallisesta kysymyksestä, mikä on harvinaista perinteiselle oikeustieteelliselle tutkimukselle.

Liiketoiminnan monet käytännöt toimivat oikeustutkimuksen luomalla perustalla. Jos yritysoikeus haluaa palvella liiketoimintaa kattavasti, liiketoiminnan käytännöt haastavat voimassa olevan oikeuden tutkimustradition riittävyden ja oikeustutkimuksen metodit. Tämä onkin synnyttänyt kasvavassa määrin ainakin osittain uudentyypistä tutkimusta, joka on määriteltävissä oikeustutkimukseksi. Kun yritysoikeuden tutkimuksessa kiinnitetään huomiota siihen, millaiset käytännön valinnat ja toimintamallit ovat tarkoituksenmukaisia tietyn liiketoiminnallisen tai oikeudellisen ongelman ratkaisemiseksi, näkökulma poikkeaa perinteisestä lainopillisesta tutkimuksesta.

* Vesa Annola, KTT, OTT, VT, professori, Vaasan yliopisto; vieraileva professori, Helsingin yliopisto – Veikko Vahtera, OTT, VTM, professori, Tampereen yliopisto.

1. Ks. kuitenkin esimerkiksi Kalle Määttä, Yritysoikeus yritystoiminnan suunnittelussa. Edita Publishing 2005, s. 32.

Yritysten liiketoiminnallisen tai muun tavoitteellisen näkökulman huomioiminen voi merkitä joko yksittäisen yrityksen tai laajemmin yritysmaailman intressien lähtökohtaa.² Se muuttaa oikeusnormien roolin kohteesta välineeksi. Tavoite voidaan kuitenkin toteuttaa eri tavoin ja erilaisia näkökulmia seuraten. Suuntausta kutsutaan tässä yleisesti strategiseksi yritysoikeudeksi. Olennaista suuntauksessa on, että oikeusnormit nähdään välineellisinä liiketoiminnan edistämisessä.

Strategisen näkökulman omaksumisen myötä voi tutkimuskohteen muuttumisen ohella muuttua myös tutkimustulosten luonne. Perinteisten lainopillisten normien sisältöä koskevien tulkintasuositusten sijasta tai ainakin ohella tuloksena voi olla myös toimintasuositus³: se on ainakin osittain oikeudelliseen analyysiin perustuva suositus toimintamallista, jonka avulla liiketaloudellisesti määritetty tavoite on saavutettavissa.

Toimintasuositus voi keskeisesti muodostua siitä, minkälainen oikeudellisesti relevantti väline tai tulos on tutkimuksen perusteella tarkoituksenmukainen. Strategisen yritysoikeuden tutkimus ja suunnittelu voivat sen mukaisesti kohdistua esimerkiksi sopimukseen, yhtiöjärjestykseen, tarjoukseen, mainokseen, arvopaperien esitteeseen, sisäpiiritietoa koskevaan pörsstitiedotteeseen tai verohallinnon ohjeeseen. Tämänkaltaisia strategisen yritysoikeuden tutkimuskohteita ja tuotoksia kutsutaan jäljempänä kootusti ”oikeusartefakteiksi”⁴.

Tässä artikkelissa tarkastellaan, mitä strateginen yritysoikeus on, millainen merkitys strategisella yritysoikeudella on erityisesti siviilioikeudellisessa yritysoikeuden tutkimuksessa ja millaisia liityntöjä sillä on tiettyihin oikeustieteessä yleisesti käytettyihin metodeihin ja lähestymistapoihin.⁵ Artikkelin tavoitteena on ensinnäkin tuoda esiin, miten ja millaisissa tilanteissa yritystoiminnan liiketaloudellisia näkökohtia voidaan ottaa huomioon osana perinteistä oikeudellista tutkimusta. Tältä osin tarkastelu suhteutetaan lainopin ohella oikeustaloustie-

2. Matti Rudanko, Yritysjuridiikka – kauppaoikeutta vai liiketaloutta. Lakimies 7–8/2004, s. 1225–1243, 1226.
3. Ks. Vesa Annola, Sopimuksen dynaamisuus. Talousoikeudellinen rakennetutkimus sopimuksen täydentymisestä ja täydentymisen ohjaamisesta. Turun yliopisto 2003, s. 40.
4. Artefaktin käsitteestä ks. Stefania Passera, Beyond the wall of contract text. Visualizing contracts to foster understanding and collaboration within and across organizations. Aalto University 2017.
5. Tässä artikkelissa tarkastellaan lähinnä yksittäisiin oikeusartefakteihin kohdistuvaa strategista yritysoikeutta. Strateginen yritysoikeus voi kuitenkin kohdistua myös suurempiin kokonaisuuksiin. Yhdysvalloissa merkittävä huomio on kohdistettu yrityksen yleistä oikeudellista strategiaa koskevaan tutkimukseen. Suuntausta kutsutaan Law and Strategy -tutkimukseksi. Sen keskeinen kehittäjä on ollut Robert Bird. Bird on jakanut oikeudellisen strategian viiteen vaiheeseen. Erottelu tuo havainnollisesti esille, kuinka lain ja sääntelyn rooli voi yrityksen strategiassa vaihdella lähtien välttelystä ja edeten siihen, että strategia voi vaikuttaa lopulta jopa yrityksen missiota muuttavasti. Ks. Robert Bird, Pathways of legal strategy. Stanford Journal of Law, Business & Finance 14(1) 2008, s. 1–40. Suuntauksen merkityksestä ks. Robert Bird – Justin W. Evans, What is the Impact of Legal Strategy? American Business Law Journal 61(2) 2024, s. 113–133, 8 ss.

teeseen ja oikeustutkimuksen *de lege ferenda* -näkökulmaan. Toiseksi tarkoitus on analysoida, miten yrityksen liiketaloudellisten seikkojen huomioimista strategisessa yritysoikeustutkimuksessa voidaan hyödyntää suhteessa perinteisiin oikeudellisen tutkimuksen metodeihin. Tältä osin tarkastelu keskittyy pääosin sopimusoikeudellisiin mahdollisuuksiin. Tämä johtuu yhtäältä tutkimuksen aiemmasta sisällöllisestä painottumisesta ja toisaalta siitä, että sopimusoikeus tarjoaa sopimusoikeuteen liittyvän laajan sopimusvapauden myötä ehkä laajimmat mahdollisuudet strategisen yritysoikeuden toteuttamiseen. Sopimus on myös käytetyin instituutio liiketoimintatransaktioiden tekemisessä.

Kirjoituksessa tuodaan esiin erilaisia tapoja hyödyntää strategista yritysoikeutta liiketoiminnan edistämisessä. Artikkelissa arvioidaan lopuksi myös strategisen yritysoikeuden metodista asemaa osana oikeustutkimusta. Voidaanko siis strategisen yritysoikeuden näkökulmaa pitää hyväksyttävänä oikeudellisena tutkimuksena? Tältä osin pyrkimyksenä on artikkelin viimeisessä luvussa lyhyesti perustella, miten strategisen yritysoikeuden huomioiminen voi monipuolistaa perinteistä oikeustutkimusta.

Strategisessa yritysoikeudessa tutkimusta jatketaan pidemmälle perinteisen lainopin kohteesta ja tuloksista. Voimassa olevan oikeuden lisäksi huomioon on silloin otettava myös yrityksen tai muun asianomaisen toimijan tavoitteet. Oikeusnormien muuttuessa kohteista välineiksi aineisto laajenee. Oikeudellisen aineiston ohella hyödynnettävään materiaaliin voisi periaatteessa sisältyä ainakin liiketaloustieteellistä, (kansan)taloustieteellistä, suunnittelutieteellistä, viestintätieteellistä, tuotantotaloudellista, johtamistieteellistä ja teknistieteellistä aineistoa. Sen mukaisesti tarkasteltava ilmiö voitaisiin hahmottaa hyvin eri tavoin. Tässä artikkelissa näkökulma säilyy kuitenkin oikeudellisena.

2. Mitä on strateginen yritysoikeus?

Strateginen yritysoikeus kytkeytyy aina jollain tavalla olemassa oleviin tai mahdollisesti tulevaisuudessa eteen tuleviin käytännön ongelmiin tai tarpeisiin. Yritysoikeudessa strategisuutta tarkastellaan tyypillisesti yrityksen kannalta mutta toimija voi olla myös yksityinen, esimerkiksi työsopimuksen sisällöstä neuvotteleva luonnollinen henkilö tai julkishallinnon taho, kuten kunta. Tällaista lähestymistapaa voidaan sen pääasiallisen käyttökohteen perusteella kutsua strategiseksi yritysoikeudeksi, vaikka se sinänsä ja lähestymistapana soveltuu niin julkisen sektorin toimijoiden kuin yksittäisten luonnollisten henkilöiden toimintamahdollisuuksien analysointiin.

Tässä artikkelissa tarkasteltavassa strategisessa yritysoikeudessa on pitkälti kysymys yritysoikeuden liiketaloudellisesta käytöstä. Siinä tarkastellaan, millaista lisäarvoa juridiikan näkökulmat voivat tuoda liiketoimintaan erilaisten liiketaloudellisten näkökulmien lisäksi. Tämä lisäarvo ilmenee talouselämän suhteiden tehokkaassa ja tarkoituksenmukaisessa järjestelyssä.⁶ Strategisessa yritysoikeudessa ei ole kysymys varsinaisesta oikeustieteellisen tutkimuksen itenäisestä metodista. Kysymys on pikemminkin lähestymistavasta, jolla pyritään löytämään tarkoituksenmukaisia toimintamalleja liiketoiminnassa käytännössä esiin tuleviin ongelmiin. Strategisessa yritysoikeudessa hyödynnettävien metodien tarkempi sisältö voi määräytyä osittain yksittäistapauksellisten olosuhteiden ohjaamana.

Strategisen yritysoikeuden lähestymistavalla saatavat lopputulemat toimintatavoiksi saattavat olla toisinaan geneerisiä, jos tarkasteltava kysymys on varsin yleinen. Tulos on silloin usein myös yleistettävissä ja tieteellisin menetelmin toistettavissa. Tämä saattaa olla luomassa teoriaa strategiselle yritysoikeudelle. Esimerkiksi strategiseen tarpeeseen perustuva suojautuminen tietyiltä vakiintuneilta ja yleisesti esiintyviltä sopimusriskeiltä tapahtuu sopimuksissa yleisesti käytettyjen vastuunrajoituslausekkeiden avulla. Strategisen yritysoikeuden välineitä voidaan mahdollisesti hyödyntää myös silloin, kun tarkasteltava kysymys on spesifi ja siihen vaikuttavat tarkastelun kohteena olevan yrityksen toimiala ja jopa yksittäisen yrityksen liiketoiminnalliset erityispiirteet. Vaikka teoriaa vahvistavaa yleistettävyyttä ei olisikaan, prosessin myötä luotu toimintaohje voi toimia käytännöllisen ongelman ratkaisijana. Strategista yritysoikeutta on siksi mahdollista hyödyntää myös silloin, kun tarkastelun tulos on korostetun yksittäistapauksellinen.

Strateginen yritysoikeus voi olla juridiikkalähtöistä tai liiketalouslähtöistä. Sen mukaisesti oikeudellisen osaamisen rooli voi vaihdella. Vaihtoehtoja muodostuu ainakin kolme. Ensinnäkin juridiikkalähtöisessä strategisessa yritysoikeudessa arvioidaan, millainen toimintatapa olisi yritykselle sovelias jonkin oikeudellisen ongelman ratkaisemiseksi. Esimerkiksi se, millaista riidanratkaisutapaa yritys suosii liikesopimuksissaan, pohjautuu siihen, miten oikeudellinen ongelma saadaan ratkaistua tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Strateginen yritysoikeus tuottaa silloin oikeudellisia ratkaisuja oikeudellisiin ongelmiin.

Toiseksi liiketalouslähtöisessä strategisessa yritysoikeudessa pohdittava ongelma on liiketaloudellinen. Tästä esimerkkinä voidaan mainita yrityksen rahoituskustannusten minimointi, jonka osalta sopimukseen otettavat maksuaikaehdot voivat tuottaa toimivia ratkaisuja. Tällöin juridisten keinojen tunnistaminen

6. Rudanko 2004, s. 1226.

on apuväline pohjimmiltaan liiketaloudelliseen ongelmaan. Silloin strateginen yritysoikeus tuottaa oikeudellisia ratkaisuja liiketaloudellisiin ongelmiin.⁷

Kolmanneksi on mahdollista, että vain liiketaloudellisella arvioinnilla määritettävissä oleva seikka on sisällytetty osaksi yritysoikeudellista lainsäädäntöä. Liiketaloudellisen aineiston hyödyntämistä on tällöin vaikea välttää. Tällaisia normeja sisältyy esimerkiksi osakeyhtiölaissa (624/2006, OYL) säädettyyn suunnattuun osakeantiin ja arvopaperimarkkinalainsäädännön sisältämään sisäpiiritiedon määritelmään. Näissä tilanteissa liiketaloustieteellinen tarkastelu tuottaa sisällön oikeudelliselle analyysille hyvin pitkälti perinteisen lainopillisen tarkastelun tapaan, mutta tarkastelu saattaa edellyttää myös strategisen yritysoikeuden näkökulmaa, kun arvioidaan säännöksen käytännön soveltamistilanteita. Esimerkiksi OYL 9:4:ssä säädetyn suunnatun osakeannin edellytyksenä on painava taloudellinen syy ja suunnatun annin hyväksyttävyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota osakkeen merkintähinnan ja käyvän hinnan suhteeseen.⁸ Tällöin liiketaloudelliset tekijät ja osakkeen merkintähinnan ja käyvän hinnan suhde tosiasiaassa määrittävät sen, milloin osakeyhtiön on hyväksyttävää hankkia omaa pääomaa suunnatun osakeannin avulla. Tällöin tarvitaan ensinnäkin liiketaloudellista ymmärrystä sen hahmottamiseksi, milloin säännöksiin mukaan on ylipäättään mahdollista tehdä tietty liiketaloudellisestikin perusteltu toimenpide, kuten oman pääoman hankinta suunnatun osakeannin avulla. Näin saadun tiedon käytännön soveltaminen yksittäistapauksissa edellyttää kuitenkin ymmärrystä kohdeyhtiön liiketoiminnallisista piirteistä, jotta osakeannin hyväksyttävyyttä voidaan arvioida.

Strateginen yritysoikeus liittyy usein yritysten oikeudelliseen riskienhallintaan (sopimusehdot ja niiden mahdollisuudet), transaktiokustannusten minimointiin oikeussuhteiden järjestämisessä (sopimustoiminta yleisesti) tai oikeudellisesti kestävien toimintavaihtojen valintaan. Yritysoikeudellisessa tutkimuksessa korostuu perinteisen oikeusdogmatiikan lisäksi silloin oikeustaloustiede, jossa huomio kohdistuu oikeussääntöjen ja niiden hyödyntämisen taloudelliseen tehokkuuteen. Tällä lähestymistavalla on usein kiinteitä liityntöjä taloustieteellisiin analyysikeinoihin.

Näiden klassisten metodien lisäksi strategisessa yritysoikeudessa voidaan ottaa huomioon myös yritystoiminnan liiketaloudellisia näkökohtia, joissa on kysymys suunnittelun tuomisesta mukaan oikeusnormien analyysiin. Tällöin tarkastelussa on erityisesti se, millaisia oikeusnormien mahdollistamia toimin-

7. Tämä ei tarkoita, etteivätkö optimaalisen ratkaisun määrittämisessä oikeustutkimuksen ohella myös muut tutkimusalat voisi olla relevantteja tai jopa ratkaisevia. On siis mahdollista, että tällaisissa tapauksissa varsinaisen ratkaisun ongelmaan tuottaa esimerkiksi palvelumuotoilu. Siitä huolimatta oikeustutkimuksen tehtävänä on varmistaa, että lopputulos on pätevä lainopin välinein arvioitaessa.

8. Ks. suunnatun annin edellytyksien arvioimisesta Jukka Mähönen – Seppo Villa, Osakeyhtiö II – Pääomarakenne ja rahoitus. Alma Talent 2020, s. 236–343.

tavaihtoehtoja voidaan pitää sääntelyn kohteena olevien yritysten tai muiden toimijoiden kannalta liiketaloudellisesti perusteltuina. Tällaisella lähestymistavalla on yhteyksiä ennakoivan oikeuden ajattelutapaan.⁹

Erityisesti niin sanotun legal designin eli oikeusmuotoilun¹⁰ taustalla voidaan nähdä pyrkimys ottaa huomioon juridiikan käyttäjien tarpeet oikeusnormien sisältöä ja tehokkuutta arvioitaessa. Yritysoikeuden käyttäjät saattavat joskus olla oikeudellisen koulutuksen saaneita, mutta he voivat olla myös liiketoimintataustaisia henkilöitä, joiden ammatillisesti vahvin osaaminen on muualla kuin lainsoveltamisessa.¹¹ Oikeudellisia ratkaisuja ei voida tehdä vain juridisia asiantuntijoita varten. Yhdistettäessä oikeusmuotoilun ajattelutapaa strategiseen yritysoikeuteen on tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia toimintamalleja analysoitaessa otettava huomioon tutkimuksen juridisen lopputuotoksen eli oikeusartefaktin – tyypillisimmin sopimuksen – käytännön soveltajien tarpeet.

3. Strategisen yritysoikeuden suhde oikeustieteen metodeihin

3.1. Strateginen yritysoikeus ja lainoppi

Strategista yritysoikeutta sisältävä tutkimuksellinen lähestymistapa pohjautuu lähes poikkeuksetta lainopilliselle tarkastelulle. Tulosten tulee olla voimassa olevan oikeuden osalta toimeenpantavissa. Yleisesti käytetyn määritelmän mukaan lainoppi on voimassa olevien oikeusnormien sisällön selvittämistä eli tulkintaa ja systematisointia.¹² Systematisointi on voimassa olevien oikeusnormien järjestämistä siten, että niiden tulkinta on kokonaisuutena arvioiden mielekästä ja koherenttia. Arvioitaessa sitä, mikä on jonkin toimijan näkökulmasta tarkoituksenmukainen toimintamalli, muodostaa lainopillinen analyysi voimassa olevasta sääntelystä tarkastelun lähtökohdan. Toisin sanoen toimijan lähtökohtaisesti ajatellaan toimivan oikeudellisen sääntelyn asettamien reunaehtojen mukaisesti.

9. Ks. ennakoivan oikeuden menetelmistä yleisesti esimerkiksi Soili Nystén-Haarala, Ennakoivan sopimisen tutkimusmenetelmät. Lakimies 7–8/2017, s. 1015–1035.

10. Ks. The Legal Design Alliancen kuvaus oikeusmuotoilun tehtävästä: “Legal design applies human-centered design to the world of law to enable desirable outcomes and prevent the causes of problems from arising and developing into conflict and disputes.” Ks. kuvaus osoitteessa <https://www.legaldesignalliance.org/> (vierailtu 26.8.2024). Niina Toivonen – Jaana Kovalainen, Kohti ihmislähtoisempää oikeutta muotoilun avulla. Lakimies 7–8/2023, s. 1179–1203.

11. Oikeusmuotoilua voidaan toteuttaa moniammatillisissa tiimeissä, joissa oikeudellinen osaaminen on yksi alue muiden joukossa, ks. esim. Helena Haapio, Next Generation contracts: a paradigm shift. Lexpert 2013.

12. Aulis Aarnio, Laintulkinnan teoria. WSOY 1989, s. 57.

Strategista yritysoikeutta käytettäessä lainopillista analyysia siis tarvitaan voimassa olevan oikeuden sisällön selvittämiseksi ennen kuin voidaan arvioida, minkälaiset toimintamallit ovat oikeudellisesti hyväksyttäviä sekä toteuttamiskelpoisia. Strategisen yritysoikeuden tarkastelua edeltää siksi lainopillinen analyysi. Nimenomainen tai implisiittinen.

Lainoppi jaetaan monesti teoreettiseen eli systematisointeja tuottavaan lainoppiin sekä käytännölliseen lainoppiin, jossa on pelkistetyimmillään kysymys yksittäisen säännöksen sisällön selvittämisestä.¹³ Hyvin usein strategisessa yritysoikeudessa on riittävä käytännöllisen lainopin taso, mutta toisinaan strategisessakin yritysoikeudessa tarvitaan laajempaa systeemitasoa, kun arvioidaan voimassa olevien säännösten tulkintojen koherenssia oikeusjärjestelmässä. Lisäksi käytännöllisen lainopin taustalla vaikuttavat aina ne teoreettisen lainopin tuottamat yleiset opit ja periaatteet, joille yksittäiset tulkintasuositukset rakentuvat.¹⁴ Strategisen yritysoikeuden pohjalle siis riittää yleensä käytännöllinen lainoppi, mutta syvällisemmässä analyysissa myös teoreettisen lainopin taso on tarpeellinen.

Lainopin tehtävää eli oikeusnormien tulkintaa voidaan myös strategisen yritysoikeuden yhteydessä toteuttaa erilaisin tavoin. Strategisen yritysoikeuden lähtökohtana on tyypillisesti se, että voimassa olevan oikeuden sisällöstä annetaan objektiivinen kuva. Tällöin lainopillista tarkastelua ei ohjaa tutkimuksen tekijän halu esittää säännösten sisällöstä sellaisia tulkintasuosituksia, jotka olisivat arvioitavan toimijan kannalta mahdollisimman hyviä. Toisin sanoen strateginen yritysoikeus ei ole varsinaisesti yrityksen kannalta parhaiden tulkintasuositusten etsimistä. Tämä lähestymistapa on riippumaton siitä, halutaanko tarkoituksenmukaisia toimintasuosituksia antaa yritykselle tai esimerkiksi yksittäiselle luonnolliselle henkilölle. Toisin sanoen jos arvioidaan esimerkiksi työntekijän kannalta tarkoituksenmukaisia työ- tai kilpailukieltosopimuksen ehtoja, voimassa olevan oikeuden sisällöstä ei pyritä antamaan kuvaa, jossa painottuisi työntekijää suosiva tulkinta objektiiviseen lähestymistapaan verrattuna.

Mikään ei kuitenkaan estä sitä, että strategisen yritysoikeuden tavoitteeksi otetaan sellainen lainopillinen tarkastelu, jossa voidaan etsiä perusteluja sellaiselle lainopilliselle tulkinnalle, joka olisi tarkasteltavan toimijan kannalta mahdollisimman hyvä. Tällainen tietyn osapuolen intressiä puoltava tulkinta voi joskus pohjautua arvostuksenvaraisiin tavoitteisiin, kuten taloudellisen tehokkuuden tavoitteluun tai oikeussuhteen heikomman osapuolen, kuten työntekijän tai kuluttajan, suojelemiseen. Tulkitsija voi perustella valintaansa myös sillä, mitä hän pitää vallitsevana arvokäsityksenä yhteiskunnassa, mutta se, onko hän ollut

13. Ks. Aarnio 1989, s. 302–304.

14. Aarnio 1989, s. 304.

vallitsevan arvokäsityksen ilmaisija, ilmenee mahdollisesti – jos koskaan – vasta sitten, kun tulkintaa arvioidaan jälkikäteen oikeusyhteisössä.¹⁵

Riippumatta siitä, asetetaanko lainopilliselle tarkastelulle joko nimenomaisesti julkilausuttu tai piilotettu tavoite valikoida sellaisia tulkintasuosituksia, jotka ovat tarkasteltavan toimijan kannalta hyviä, on strategisessa yritysoikeudessa tehtävän lainopillisen analyysin oltava jossain suhteessa realistinen, jotta se voisi palvella tarkasteltavan toimijan etua. Strateginen yritysoikeus ei siis ole asianajoa konkreettisesti riita-asiassa¹⁶ vaan tulevaisuuden varalle tehtävien oikeudellisten toimintavaihtoehtojen analysointia. Sen takia ei olekaan perusteltua esittää voimassa olevasta oikeudesta vääristynyttä kuvaa, eräänlaista toimijan toiveunta, sen takia, että kyseinen tulkinta olisi toimijalle parempi kuin objektiivinen arvio voimassa olevan sääntelyn sisällöstä. Tällöin mahdollisessa konfliktitilanteessa taho todennäköisesti perustaisi toimintansa säännösten sisältöä koskevaan vääristyneeseen kuvaan, joka olisi omiaan johtamaan esimerkiksi häviöön tuomioistuinprosessissa ja sen mukanaan tuomaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuteen. Tätä merkittävämpiä kustannuksia saattaa lisäksi syntyä oikeudellisen kiistan ratkaisemiseen kuluneesta ajasta sekä riitaisuuden aiheuttamasta liikesuhteiden päättymisestä ja epäluottamuksesta. Pahimmillaan näiden jäljempänä mainittujen seikkojen aiheuttama taloudellinen vahinko voi olla moninkertainen itse riidan taloudelliseen arvoon nähden. Strateginen yritysoikeus siis rakentuu aina perusteltavissa olevalle näkemykselle voimassa olevan oikeuden sisällöstä.

On kuitenkin huomattava, että lainopillinen tarkastelu on strategisessa yritysoikeudessa vain lähtökohta. Toisin sanoen juridinen liiketoimintaosaaminen ei tyhjene pelkkään oikeussääntöjen osaamiseen eli sen tunnistamiseen, mikä on säännösten sisältö, taikka siihen, miten mahdolliset konfliktitilanteet ratkaistaan.¹⁷ Lainopillisen tiedon eli säännösten oikeudellisen sisällön lisäksi strategisessa yritysoikeudessa on tärkeä tunnistaa se, miten oikeusnormien sisältö suhteutuu yhtiön liiketaloudellisiin olosuhteisiin. Yrityksen sopimuksiin otettavat määräykset esimerkiksi maksuehdoista on perusteltua sovittaa yhteen yhtiön toimialan yleisten käytänteiden ja yhtiön omien rahoitustarpeiden kanssa. Näin ollen pelkkä säännösten sisällön tuntemus ei yleensä anna suoraan vastausta siihen, miten tietyn yrityksen kannattaa valita oma oikeudellinen toimintatapa oikeudellisen sääntelyn mahdollistamista vaihtoehdoista. Lisäksi on huomattava, että tietyn tahon kannalta tarkoituksenmukainen toimintatapa ei ole välttämättä realistinen, jos vastapuoli ei todennäköisesti hyväksy tällaista menettelyä, kuten ankaraa sopimussakkolauseketta tai muuta sopimuksen ehtoa, jolla esimerkiksi

15. Aarnio 1989, s. 242–243.

16. Rudanko 2004, s. 1226 toteaa, että kysymys ei ole liikemaailman asianajon teoriasta vaan sen tarkastelusta, millaista on yritysjuridiikan liiketaloudellinen käyttö.

17. Rudanko 2004, s. 1231.

siirretään liiketoiminnallista riskiä toiselle osapuolelle selvästi enemmän kuin kyseisellä alalla on tavanomaista. Kyky tuottaa strategisen yritysoikeuden kannalta tarkoituksenmukaisia lopputulemia ja toimintasuosituksia edellyttääkin yleensä tarkasteltavaan kysymykseen liittyvän liiketoimintaympäristön hyvää tuntemista.

Vaikka edellä on todettu strategisen yritysoikeuden tyyppillisen lähtökohdan perustuvan siihen, että toimijat valitsevat itselleen mielekkään toimintamallin voimassa olevan lainsäädännön oikeusnormien rajoissa, saattaa strategisessa yritysoikeudessa toisinaan tulla arvioitavaksi myös oikeusnormien rikkomisen mahdolliset kustannukset ja hyödyt. Esimerkiksi siitä, milloin laissa säädetyn velvoitteen laiminlyönti voidaan nähdä tarkoituksenmukaiseksi, käy osakeyhtiölaissa säädetty hallituksen velvollisuus ilmoittaa yhtiön oman pääoman negatiivisuus rekisteröitäväksi.¹⁸

OYL 20:23.1:ssä säädetään, että jos yhtiön hallitus havaitsee, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen, hallituksen on viipymättä tehtävä osakepääoman menettämisestä rekisteri-ilmoitus. Säännöksen tarkoituksena on suojata erityisesti yhtiön velkojia, eli kun esimerkiksi tavarantoimittajat saavat tiedon yhtiön oman pääoman menettämisestä, he todennäköisesti lopettavat tuotteiden myynnin velaksi. Mikäli hallitus laiminlyö edellä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, voi siitä seurata hallituksen jäsenille vahingonkorvausvastuu yhtiön velkojille, mikäli muut vahingonkorvausvastuun edellytykset täyttyvät.¹⁹ Toisaalta yhtiön hallituksessa toimivat henkilöt saattavat olla yhtiön ainoita omistajia ja myös yhtiön ainoita tosiasiallisia velkojia. Kysymys voi olla vasta perustetusta yhdenyhtiöstä, jonka ainoa omistaja ja hallituksen jäsen on myös yhtiön ainoa merkittävä velkoja. Tällaisessa tilanteessa oikeusnormin rikkomisesta ei seuraa eikä siitä edes voisi seurata haitallista seuraamusta. Normin tietoinen rikkominen eli ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti voi olla kuvatussa esimerkissä jopa tarkoituksenmukaista, koska toiminnan harjoittaminen suhteessa sidosryhmiin ei kärsi negatiivisen yrityskuvan antavasta rekisterimerkinnästä. Silloinkin kun strategisessa yritysoikeudessa voidaan arvioida normin rikkomisen seuraamuksia, tarvitaan perinteistä lainopillista analyysia sen selvittämiseksi, milloin ja millaisia haitallisia seuraamuksia normin rikkomisesta aiheutuu.

Lainopilliseen analyysiin liittyy tällöin myös kyky tunnistaa normin niin sanottu suojatarkoitus. Normin suojatarkoitus kytkeytyy vahingonkorvausoi-keuteen, jossa vahingonkorvausvastuu voi poistua, jos vahinko ei ole normin

18. Selvyyden vuoksi on todettava, että OYL 20:23:ssä tarkoitettun ilmoitusvelvollisuuden rikkomiseen ei sovelleta OYL 25 luvun rangaistussäännöksiä osakeyhtiörikkoksesta tai rikkomuksesta.
19. Ks. esim. Helsingin hovioikeuden ratkaisu 19.6.2013, jossa kolme hallituksen jäsentä tuomittiin n. 400 000 euron vahingonkorvausvastuuseen velkojille, kun velkojat olivat jatkaneet myyntiä velaksi sen jälkeen, kun oma pääoma oli menetetty eikä rekisteri-ilmoitusta ollut tehty. Helsingin hovioikeus nrot S11/1969, S11/1971 ja S11/1972.

suojatarkoituksen piirissä.²⁰ Normin suojatarkoituksen on katsottu Suomessa soveltuvan myös sopimussuhteisiin ja yhtiöoikeudelliseen vahingonkorvausvastuuseen²¹ ja se ilmenee myös oikeuskäytännössä.²² Normin suojatarkoituksen merkitys ja sen vaikutus toimintamahdollisuuksille on syytä tunnistaa myös käytettäessä strategisen yritysoikeuden näkökulmaa yritysoikeuden tutkimuksessa.

Oikeusnormin noudattamisen tai rikkomisen hyötyjen ja haittojen punninta lähestyy myös sellaista oikeustaloustieteellistä tutkimusta, jossa arvioidaan voimassa olevan oikeuden normien tehokkuutta. Tällöin arvioidaan, saavutetaanko oikeusnormilla ja sen mahdollisen rikkomisen seurauksilla ne tavoitteet, joita säännöksellä tavoitellaan. Toisin sanoen normin rikkominen ei välttämättä osoita oikeustaloustieteelliseltä kannalta säännöksen tehostomuutta, jos normin rikkominen tapahtuu silloin, kun säännöksellä suojattua oikeushyvää ei loukata.

Lainopin lähtökohtiin perustuvan strategisen yritysoikeuden tutkimustulokset ovat yleensä toimintasuosituksia siitä, miten tietyn tahon kannalta on tehokasta ja tarkoituksenmukaista toimia. On huomattava, että tämän tarkastelun väli- tai sivutuotteena syntyy perinteiselle lainopilliselle tarkastelulle tyypillinen analyysi voimassa olevan oikeuden sisällöstä. Se, että strateginen yritysoikeus jatkaa analyysia pidemmälle ottaen siihen mukaan yrityksen liiketaloudellisista tarpeista tulevia näkökohtia, ei vaikuta siihen, etteikö lainopillinen taustoitus olisi perinteiseen lainopilliseen tarkasteluun rinnastuvaa validia tutkimusta.

3.2. Strateginen yritysoikeus ja oikeustaloustiede

Oikeustaloustieteellisessä tarkastelussa oikeussääntöjä ja -normeja tarkastellaan yleensä niiden taloudellisen tehokkuuden kannalta. Tämä tarkoittaa tyypillisesti voimassa olevan sääntelyn toimivuuden analyysia, jossa arvioidaan sitä, saavutetaanko tietynlaisella sääntelyllä niitä tavoitteita, joita sääntelylle on asetettu. Näkökulma pohjautuu lainsäätäjän näkökulmaan eli siihen, onko olemassa oleva sääntely lainsäätäjän tavoitteiden kannalta toimivaa eli taloudellisesti tehokasta. Oikeustaloustiede tällaisessa perinteisessä mielessä ei ole kuitenkaan tapa analysoida sitä, millaiset oikeudelliset toimintamallit ovat esimerkiksi yritykselle

20. Ari Savela, *Vahingonkorvaus osakeyhtiössä*. Talentum 2015, s. 313.

21. Savela 2015, s. 313–315 ja Pauli Ståhlberg – Juha Karhu, *Suomen Vahingonkorvausoikeus*. Alma Talent 2020, s. 407–408.

22. Ks. KKO 2012: 65. Osakeyhtiön hallituksen jäsen ja yhtiön ainoa osakkeenomistaja A ei ollut ryhtynyt vanhan osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:ssä säädettyihin toimiin yhtiön asettamiseksi selvitystilaan, vaikka yhtiön oma pääoma oli menetetty. Yhtiön konkurssipesä vaati A:ta korvaamaan vahingon, joka yhtiölle oli aiheutunut sen varallisuusaseman heikentymisestä yhtiön jatkettua tappiollista liiketoimintaa. Koska A:n laiminlyönti rikkoi sellaista velvollisuutta, joka oli säädetty yhtiön velkojien mutta ei yhtiön itsensä suojaksi, vahingonkorvausvaatimus hylättiin.

tai muulle toimijalle tarkoituksenmukaisia tai kannattavia tietyn oikeudellisen tai liiketaloudellisen ongelman ratkaisemiseksi tai riskien hallitsemiseksi. Tästä huolimatta taloustieteen käytössä olevia välineitä voidaan hyödyntää arvioitaessa tietyn toimijan kannalta tarkoituksenmukaisia oikeudellisia toimintamalleja.

Oikeustaloustieteen tyypillisiin tarkastelutapoihin kuuluu yleisesti liiketoimintakustannusten huomiointi eli niin sanottu transaktiokustannusanalyysi. Transaktiokustannuksilla tarkoitetaan yleisesti esimerkiksi sopimuksen tai minkä tahansa oikeusartefaktin tekemis- ja valvontakustannuksia. Ne voidaan jakaa ennakkollisiin ja jälkikäteisiin transaktiokustannuksiin. Ennakollisia kustannuksia ovat muun muassa etsintäkustannukset, sopimuskustannukset ja valvontakustannukset. Jälkikäteisiä kustannuksia ovat puolestaan virhesuoritus-, järjestelmä- ja täytäntöönpanokustannukset.²³ Transaktiokustannusanalyyssissä tarkastelun kohteena on yleisesti se, paljonko jostain tietystä toimenpiteestä aiheutuu lisäkustannuksia, ja se, ovatko nämä lisäkustannukset perusteltuja toimenpiteestä saatavaan hyötyyn nähden. Strategisessa yritysoikeudessa transaktiokustannuksilla on keskeinen merkitys, koska arvioitaessa sitä, miten yrityksen kannattaa liiketoimintaan liittyvissä oikeudellisissa kysymyksissä toimia, on otettava huomioon laajasti erilaisia kustannuksia ja hyötyjä.

Klassinen yrityksen teoriaan liittyvä transaktiokustannusanalyysi kohdistuu siihen kysymykseen, mitkä asiat kannattaa tehdä yrityksessä itse ja mitkä hankkia yrityksen ulkopuolelta. Transaktiokustannukset ovat tässä erottelussa keskeisellä sijalla. Niin kauan kuin tuotteiden ja palveluiden hankkiminen ulkopuolelta tulee yhdessä hankintaan liittyvien transaktiokustannusten myötä edullisemmaksi kuin niiden tuottaminen itse, hyödykkeet kannattaa hankkia yrityksen ulkopuolelta eikä tuottaa niitä itse.²⁴

Strategisessa yritysoikeudessa transaktiokustannusten merkitys korostuu lisäksi esimerkiksi sopimusten ja yhtiöjärjestysten laadinnassa ja niiden sisällöstä sovittaessa. Epätäydellisen sopimuksen käsite on esimerkki klassisesta oikeustaloustieteellisestä tarkastelusta. Koska maailma on epätäydellinen eikä kaikkia tulevaisuudessa eteen tulevia tapahtumankulkuja voi ennustaa, joudutaan sopimustoiminta ja esimerkiksi yhtiöjärjestykseen otettavat määräykset rakentamaan epätäydellisten sopimusten varaan.²⁵ Tämä tarkoittaa, että sopimuksen tai yhtiöjärjestyksen määräyksiä laadittaessa ei voida ottaa huomioon kaikkia tulevaisuudessa eteen tulevia skenaarioita. Oikeusartefaktin, kuten sopimuksen tai yhtiöjärjestyksen, laadinnan transaktiokustannukset ylittävät määräysten tarkistamisella ja laajentamisella jossain kohdin saavutettavan lisäedun. Tästä

23. Ks. esimerkiksi Vesa Kannianen – Kalle Määttä – Pekka Timonen, *Oikeustaloustiede – johdanto lähestymistapoihin ja käsitteisiin*, s. 11–45 teoksessa Vesa Kannianen – Kalle Määttä (toim.), *Näkökulmia oikeustaloustieteeseen*. Gaudeamus 1996, s. 27.

24. Ks. Ronald Coase, *The Nature of firm*. *Economica* 1937, s. 386–405.

25. Andrei Shleifer – Robert W. Vishny, *A Survey of corporate governance*. *The Journal of Finance* 52(2) 1997, s. 741.

syystä onkin rationaalista olla epärationaalinen ja jättää oikeusartefaktit epätäydellisiksi. Näin ollen sinänsä oikeudellisesti perusteltavissa oleva tapa sopia asioista yksityiskohtaisesti ei ole useinkaan liiketoiminnallisesti tai strategisen yritysoikeuden kannalta perusteltu toimintamalli.

Strategisessa yritysoikeudessa onkin otettava huomioon, ettei riskien mahdollisimman laaja minimoiminen ole kaikissa tilanteissa tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta, koska oikeusartefaktin, kuten sopimuksen, laatiminen huomattavan yksityiskohtaiseksi synnyttää aina sopimis-, täytäntöönpano- ja valvontakustannuksia. Näin ollen vaikka lainopista seuraava oikeustila puoltaisikin yrityksen kannalta mahdollisimman yksityiskohtaista oikeusartefaktia, oikeustaloustieteellisen tarkastelun perusteella tällainen dokumentti harvoin on tarkoituksenmukainen.

Tarkoituksenmukaisen oikeusartefaktin kriteerit määrittyvät lopulta aina tapauskohtaisesti. Strategisessa yritysoikeudessa perustan muodostavat siksi pohdinta ja arviointi siitä, minkälaisen järjestelyn tavoittelu on tarkoituksenmukaista. Esimerkiksi sopimuksen on rationaalista olla tarkoituksenmukainen juuri kyseisissä olosuhteissa. Tällöin on otettava huomioon esimerkiksi se, ketkä ovat osapuolia, millaista sopimusta ollaan tekemässä ja missä toimintaympäristössä toimitaan. Mikäli kysymys on esimerkiksi laajasti käytettävästä vakiosopimuksesta, sen valmisteluun on perusteltua käyttää enemmän resursseja kuin taloudelliselta arvoltaan vähäiseen kertasopimukseen. Tästä seuraa se, että mitä arvokkaammasta varallisuuskohteesta on kysymys, sitä yksityiskohtaisemmaksi sopimus yleensä laaditaan. Tällöinkin on tunnistettava, että sopimuksen pituuden kasvattaminen ei ole itsetarkoituksellista, koska sopimustekstin laajuus on omiaan lisäämään tulkinnanvaraisten kohtien määrää.²⁶

Oikeustaloustieteellisten tarkastelutapojen ottaminen mukaan strategiseen yritysoikeuden tarkasteluun tuo lainopillista näkökulmaa enemmän analyysivälineitä siihen, mitä voidaan pitää yrityksen kannalta tehokkaana ja tarkoituksenmukaisena toimintatapana. Edellä on korostettu transaktiokustannusanalyysin merkitystä sopimussuhteissa, mutta oikeustaloustieteelle soveliaita käyttökohteita löytyy myös muista kysymyksistä, kuten tehokkaan sopimusrikkomuksen tai riskinjaon kysymyksistä.

3.3. Strateginen yritysoikeus ja *de lege ferenda* -tutkimus

Suunnittelunäkökulma ei ole vieras traditionalisessakaan oikeustieteessä. Oikeustieteessä suunnitteluun liittyvät impulssit ovat kuitenkin kohdistuneet osapuolten sijasta ensi sijassa lainsäätäjään. Kohteena on ollut se, olisiko lainsäädäntöä tarkoituksenmukaista muuttaa, ja jos on, millä tavalla ja miksi. Sää-

26. Kalle Määttä, Oikeustaloustieteen perusteet. Edita 2006, s. 121.

dettävään lakiin kohdistuvasta tutkimuksesta käytetään nimitystä *de lege ferenda* -tutkimus.²⁷

De lege ferenda -lähestymistapa voi perustua ensinnäkin puhtaan lainopilliselle käsittelytavalle. Tehtäessä perinteistä lainopillista tutkimusta saatetaan havaita ilmeisiä tarpeita uudistaa lainsäädäntöä. Näin on esimerkiksi silloin, jos säännöksen sisältö on epäselvä aiheuttaen tulkinnallista epävarmuutta tai kun säännökset johtavat esimerkiksi keskenään ristiriitaisiin lopputulemiin. Tämä saattaa ilmetä esimerkiksi lainsoveltamistilanteissa, jolloin tuomioistuinratkaisut osoittavat olemassa olevassa sääntelyssä olevia ongelmia. Strategisen yritysoikeuden näkökulma saattaa antaa tukea oikeusdogmaattisessa tarkastelussa havaituille sääntelyn korjaustarpeille, jos yritysten on haasteellista hallita riskejään tai valita toimintatapojaan oikeustilaan liittyvän huomattavan epävarmuuden seurauksena.

Lainvalmistelussa arvioitaessa erilaisten politiikkatoimien vaikuttavuutta on yleensä perusteltua ottaa huomioon, miten lainsäädännön kohteena olevat tahot kokevat lainsäädännön toimivuuden. Jos lainsäädäntö on sekava ja avoin useille tulkinnoille, käyttäjät eivät koe sen toimivan hyvin. He eivät voi myöskään ennakoita lain soveltamisen lopputulosta riittävällä varmuudella. Sekava lainsäädäntö myös lisää oikeudenkäyntien määrää, hukattua aikaa ja tuhlatuja resursseja. Sääntelyn selkeys ja ennakoitavuus ovatkin lainsäädännön toimivuuden yksi keskeinen kriteeri.²⁸

Strateginen yritysoikeus kiinnittyy myös oikeustaloustiedelähtöiseen *de lege ferenda* -tutkimukseen. Kuten edellä on todettu, oikeustaloustieteen hyödynnettävyys on parhaimmillaan, kun arvioidaan *de lege ferenda* -voimassa olevan oikeuden toimivuutta. Sillä, millainen olisi yrityksen kannalta tarkoituksenmukainen lainsäädäntö, on monesti vain rajallinen merkitys lakia säädettäessä. Se, kuinka suuri merkitys yrityksen näkökulmalla on lainsäädännön kannalta, on vahvasti oikeudenalariippuvaista ja tapauskohtaista. Tapauskohtaisuus korostuu sen perusteella, millaisia vaikutuksia yritysten kannalta tarkoituksenmukaisella lainsäädännön muuttamisella olisi sidosryhmille. Mitä haitallisempia nämä yrityksiä hyödyttävät lainsäädäntömuutokset olisivat sidosryhmille, sitä vähemmän yritysten näkökulmalle voidaan antaa merkitystä lainsäädännöllisiä valintoja tehtäessä. Esimerkiksi verotusta ohjaavat usein fiskaaliset tarpeet, eikä verolainsäädäntöä voida laatia sellaiseksi, joka minimoisi yritysten maksamat verot. Lähestymistapa on siviilioikeudessa toisenlainen kuin esimerkiksi vero-oikeudessa. Esimerkiksi yhtiölainsäädännöllä on merkitystä myös yritysten toimintaan ja

27. Ks. tästä esimerkiksi Pekka Timonen, Määräysvalta, hinta ja markkinavoima. Kauppakaari – Lakimiesliiton Kustannus 1997, s. 111–113.

28. Ks. Veikko Vahtera – Janne Ruohonen – Anssi Kärki – Lassi Salminen – Laura Saukkola, Selvitys osakeyhtiön velkojien suojan selvittämisestä ja suojajamenettelyiden helpottamisesta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:37, s. 17.

niiden kykyyn kilpailla kansainvälisillä markkinoilla ja toisinaan lainsäädännön modernisointi ei välttämättä aiheuta haitallisia vaikutuksia sidosryhmille. Näin ollen se, mikä on yritysten kannalta tarkoituksenmukaista lainsäädäntöä, saattaa ohjata myös perinteistä *de lege ferenda* -tarkastelua.

Perusteettomat muodollisuudet tai rajoitukset samoin kuin epäselvyydet tekevät yhtiön toiminnasta kankeampaa, eikä se voi reagoida markkinoiden tapahtumiin niin tehokkaasti kuin olisi tarpeellista.²⁹ Tällöin lainsäädännön muuttaminen yritysten tarpeista käsin voi olla perusteltua. Toisaalta se, mikä on yritysten kannalta tarkoituksenmukaista sääntelyä, on monesti ristiriitoja ja ideologisia ulottuvuuksia sisältävää tarkastelua.³⁰ Tehtäessä *de lege ferenda* -tutkimusta ja otettaessa siinä huomioon strategisen yritysoikeuden näkökulmaa ja yritysten tarpeita ei voida unohtaa sitä, että myös markkinat epäonnistuvat. Pakottavalle sääntelylle löytyy siis useita erilaisia perusteita silloinkin, kun kysymys on puhtaasti liiketaloudellisista oikeussuhteista.³¹

Strategisen yritysoikeuden tutkimustulokset yhdistettynä *de lege ferenda* -tutkimukseen tuovat erityisesti yrityksiä koskevan lainsäädännön valmisteluun yhden keskeisen lisänäkökulman eli sen, mikä olisi yritysten kannalta tarkoituksenmukainen tapa järjestää jokin sääntelyn kohteena oleva kysymys. On kuitenkin huomattava, että strategisen yritysoikeuden tutkimustulokset eivät voi olla ainoa säädettävän lainsäädännön sisältöä ohjaava tekijä vaan tulosten painoarvo on riippuvainen säädeltävästä kysymyksestä ja kaikista muista siihen vaikuttavista näkökohdista, jotka voivat olla usein oikeuspoliittisia.

4. Strategisen yritysoikeuden näkökulmat liiketoiminnan edistäjänä

4.1. Strateginen yritysoikeus ja liiketoiminnan olosuhteiden ennakointi

Liikesuhteen tavoitteet asetetaan liiketaloudellisen arvioinnin perusteella. Strategisessa yritysoikeustutkimuksessa keskeistä on oikeudellisen osaamisen

29. Vahtera – Ruohonen – Kärki – Salminen – Saukkola 2020, s. 18.

30. Ks. Kalle Määttä, Oikeustaloustieteellinen näkökulma kotimaiseen lainvalmisteluun. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 242 (2009), s. 130. Määttä jakaa näkemykset kolmeen eri ryhmään: Sääntelyoptimistien mukaan oikeudellinen sääntely onnistuu mutta markkinoilla tapahtuu epäonnistumista. Sääntelypessimistien mukaan oikeudellista sääntelyä leimaavat epäonnistumiset mutta markkinat toimivat. Pragmatistien mukaan asiaa pitää tarkastella tapauskohtaisesti eli sekä markkinat että sääntely saattavat epäonnistua.

31. Ks. esimerkiksi Ville Pönkä, Yhdenvertaisuus osakeyhtiössä. SanomaPro 2012, s. 123–135.

käyttäminen liiketaloudellisesti asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Vaikka yritysten liiketaloudellinen tavoite on sama, voi oikeudellisten välineiden rooli kuitenkin vaihdella olennaisesti eri yritysten välillä.

Keskeinen ennakoinnin merkitystä korostava näkökulma on nimensä mukaisesti ennakoiva oikeus eli proaktiivinen oikeus. Helena Haapio on korostanut ennakoinnin toteuttamista johtamisen näkökulmasta.³² Liiketoiminnassa se tarkoittaa yhtäältä vahingollisten asiantilojen ja toisaalta tavoiteltavien asiantilojen tunnistamista. Näitä seuraten ennakoiva oikeus voidaan jakaa preventiiviseen ja promotiiviseen osaan. Preventiivisessä näkökulmassa ennakoivaa oikeutta hyödynnetään haitallisten seikkojen välttämiseksi. Tämä voi yksinkertaisimmillaan olla esimerkiksi sellaisten sopimusehtojen laatimista, joilla pyritään varmistamaan osapuolten väärinkäsitysten poistaminen sopimussuhteessa.³³ Promotiivisen näkökulman avulla pyritään suoraan edistämään liiketaloudellisten tavoitteiden saavuttamista. Se voidaan toteuttaa esimerkiksi sisällyttämällä sopimukseen kannustimia.³⁴

Mahdollisten tulevien asiantilojen tunnistamisen jälkeen proaktiivisessa oikeudessa edellytetään oikeudellisten innovaatioiden määrittämistä vältettävän olosuhteen välttämiseksi tai tavoiteltavan saavuttamiseksi. Samalla muodostetaan välineitä oikeuden ja talouden yhdistämiseksi. Tässä voidaan nähdä yksi keskeisistä ennakoivan oikeuden ideoista: sopimusta tai muuta oikeusartefaktia käytetään tietoisesti johtamisen välineenä. Sen myötä ennakoiva oikeus on suuntautunut ennen kaikkea liiketoiminnan käytännöllisten ongelmien ratkaisemiseen. Silloin ei ole erityisesti ollut tarvetta kiinnittää huomiota metodologisiin kysymyksiin tai suuntauksen rajojen määrittämiseen. Tärkeintä on ollut tukea käytännön liiketoimintaa.

Ennakoiva oikeus on tutkimuksellisesti painottunut sopimusoikeuden piirissä tapahtuvaan tarkasteluun. Ennakoivasta sopimisesta kirjoittanut Soili Nystén-Haarala on todennut, että akateemisen sopimusoikeuden tuottamasta aineistosta on hyvin vähän apua liike-elämän apuvälineenä toimivien sopimusten laatimisessa. Käytännössä hyvin toimivien sopimusten laatiminen vaatii myös paljon tietoa oman ja asiakasyrityksen liiketoiminnan luonteesta sekä kykyä toimia yhteistyössä muidenkin kuin juristikollegoiden kanssa.³⁵

Sopimusvapaudesta johtuen ennakoivan oikeuden mahdollisuudet ovat ehkä suurimmillaan sopimusoikeudessa. Ennakoivan oikeuden välineitä on kuitenkin hyödynnetty yritysoikeudessa myös sopimusoikeuden ulkopuolella ja vielä sitäkin laajemmin oikeudellisessa ajattelussa. Strateginen yritysoikeus ei siis koske

32. Ks. Haapio 2013, s. 7.

33. Ks. George Siedel – Helena Haapio, *Proactive Law for Managers. A Hidden Source of Competitive Advantage*. Gower 2010, s. 106.

34. Ks. Siedel – Haapio 2010, s. 106.

35. Nystén-Haarala 2017, s. 1015–1035.

vain sopimustoimintaa, vaan se sisältää yleisesti oikeudellista riskienhallintaa eikä rajaudu pelkästään sopimusoikeuden alueelle. Vastaavalla tavalla kuin ennakoivan sopimisen yhteydessä strategista yritysoikeustutkimusta voidaan kohdistaa esimerkiksi yhtiöiden yhtiöjärjestyksen laadintaan eli siihen, millaisia määräyksiä on tarkoituksenmukaista tehdä tietyn oikeudellisen tavoitteen saavuttamiseksi tai vältettävien riskien välttämiseksi. Tällöin huomiota pyritään kiinnittämään siihen, ettei esimerkiksi yhtiöjärjestyksen määräyksillä aiheuteta odottamattomia seurauksia tulevaisuudessa, ja tarvittaessa voidaan pyrkiä vaurautumaan erilaisiin muutostilanteisiin.³⁶

Ennakoivan sopimisenkin näkökulma rakentuu lainopillisen tarkastelun pohjalle. Lainopin tulokset tuottavat alustan tai lähtökohdan, jonka varaan ennakoiva oikeus ja ennakoiva sopiminen rakentuvat. Ennakoivan oikeuden tulosten tulee olla lainopin mukaisesti pitäviä. Toisin sanoen sopimustoiminta on rakennettava ottaen huomioon sopimusehtoihin liittyvät riskit ja mahdollisuudet. Sopimusehdot tulee voida arvioida esimerkiksi sitoviksi ja kohtuullisiksi perinteisten sopimusten tavoin.

Ennakoiva oikeus osana strategista yritysoikeutta kiinnittää huomion liikesuhteen elinkaaren aikaisten mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja riskien välttämiseen. Strateginen yritysoikeus antaa välineitä tunnistaa ongelman ratkaisemiseksi tarpeellisia elementtejä ja laatia sen mukainen oikeusartefakti. Tämä edellyttää liikesuhteen tulevien tapahtumien ja olosuhteiden ennakoimista sekä oikeudellisten välineiden luomista näihin sopiviksi, jolloin voidaan sopia esimerkiksi oikeussuhteen muutosmekanismeista. Näin voidaan tehdä, vaikka tulevaisuuden asiantilat eivät olekaan yksityiskohtaisesti tiedossa. Tarkoituksena on liiketaloudellisesti asetetun tavoitteen saavuttaminen, mihin voidaan vastata sopimalla mekanismeista, jotka turvaavat jatkuvan yhteistyön sekä ongelmanratkaisun.

Ennakoivaa oikeutta sovellettaessa saatavat tuotokset ja välineet ovat tyyppillisesti oikeudellisia. Sen avulla voidaan pyrkiä määrittämään, minkälaiset oikeudellisen relevanssin omaavat ratkaisut ovat vastauksia tunnistettuihin olosuhteisiin, mahdollisuuksiin ja riskeihin. Tuotosten tavoite on kuitenkin liiketaloudellinen: ne ovat johtamista tukevia toimitasuosituksia tai oikeusartefakteja.

Ennakoivan oikeuden tutkimukselliset kontribuutiot ovat yleistettävyyden osalta ainakin kahdenlaisia. Tulokset voivat ensiksikin olla vastauksia tyyppitapausten kaltaisiin ongelmiin. Silloin ne ovat malleihin verrattavissa olevia suosituksia, jotka *mutatis mutandis* soveltuvat käytännön liiketoiminnan ongelmatilanteisiin.³⁷ Näiden lisäksi ennakoivaa oikeutta voidaan käyttää tuke-

36. Ks. Nystén-Haarala 2017, s. 1023, jossa on korostettu ennakkoinnin tapana päätöksenteosta ja muutosmekanismeista sopimista.

37. Edustava esimerkki ennakoivan oikeuden tuottamista tyyppitapauksellisista ratkaisuisista on WorldCC Foundationin ylläpitämä Contract Design Pattern Library osoitteessa <https://cont->

maan ratkaisun tuottamista myös suoraan käytännön yksittäisiin ja yksilöllisiin liiketoimintaongelmiin. Silloin korostuu vuorovaikutus ennakoivan oikeuden metodisten lähtökohtien ja yksittäisen liiketoimintatilanteen välillä.

4.2. Strateginen yritysoikeus ja olosuhteisiin soveltuvan oikeusartefaktin määrittäminen

Strateginen yritysoikeus suuntautuu tulevaisuuteen. Suunnittelussa käytössä olevat välineet ovat valitun tarkastelunäkökulman perusteella monella tapaa limittäisiä tai päällekkäisiä ja ainakin vuorovaikutteisia. Sen lisäksi eri välineillä voidaan tunnistaa myös erityisiä mahdollisuuksia.

Oikeustaloustieteellisen tarkastelun perusteella on ilmeistä, ettei kaikkien tulevaisuuden riskien minimointi ole tarkoituksenmukaista. Keskeinen tehtävä strategisella yritysoikeudella on kuitenkin tunnistaa se, mitkä riskit on tarkoituksenmukaista minimoida ja mitkä mahdollisuudet sopimuksella on katettavissa. Ennakoivan oikeuden avulla voidaan löytää välineitä, joilla ennakoitavuus toteutetaan.

Sopimusoikeudessa on kehitelty näkökulmia, joiden avulla sopimus pyritään saada mukautumaan olosuhteiden muutoksiin. Niitä on nimetty esimerkiksi ”ketteräksi sopimukseksi” ja ”reagoivaksi sopimukseksi”.³⁸ Suuntauksilla on monia yhtymäkohtia. Näidenkin osalta on kuitenkin tyypiteltävissä joitakin seikkoja, jotka ovat yleistettävissä yli kyseisen lähestymistavan erityispiirteiden.

Juha Pöyhösen väitöskirjassaan³⁹ kehrittelemä sopimuksen prosessikäsitys on ollut luomassa perustaa sopimuksen instrumentaalille hyödyntämiselle ja sen myötä tutkimuksen monipuolistumiselle. Sopimusta voidaan hyödyntää kaikilta osin vasta sitten, kun on hahmotettu, mitä sopimuksella oikeudellisesti tarkoitetaan. Matti Rudangon hahmottelu sopimuksesta avoimena systeeminä puolestaan tekee ymmärrettäväksi, miten sopimuksen sisältöä määrittävä argumentaatio on rakennettavissa.⁴⁰

Sopimukseen liittyvä dynaamisuus kiinnittää erityisen huomion siihen, miten sopimussuhteesta voidaan rakentaa sellainen, että sopimus elää mukana olosuhteiden muuttuessa. Silloin on pyritty tunnistamaan mahdollisuuksia siihen, miten sopimussuhdetta voidaan hallita myös ennakoimattoman edessä.⁴¹

ract-design.worldcc.com/ (vierailtu 1.9.2024). Samalla se kuvaa hyvin ennakoivan oikeuden ja oikeusmuotoilun luonnollisia yhteyksiä.

38. Ks. esim. Antti Tieva, Reagoivan sopimuksen idea sopimusteknisenä lähtökohtana. *Lakimies* 3/2008, s. 433–453.

39. Ks. Juha Pöyhönen, Sopimusoikeuden järjestelmä ja sopimusten sovittelu. Helsingin yliopisto 1988.

40. Ks. Matti Rudanko, *Arvopaperimarkkinat ja siviilioikeus*. Lakimiesliiton Kustannus 1998.

41. Ks. Annola 2003.

Dynaamisuutta voidaan toteuttaa yhtäältä siten, että olosuhteiden muutoksen yksityiskohtainen vaikutus sopimuksen sisältöön on määritelty etukäteen. Tältä osin esimerkkejä ovat luoton koron vaihtelusta sopiminen. Dynaamisuuden erityinen mahdollisuus korostuu kuitenkin silloin, kun olosuhteiden tarkkaa vaikutusta sopimuksen sisältöön ei sopimusta solmittaessa vielä voida tai haluta määrittää. Dynaamisuutta voidaan ennakoivan oikeuden tavoin hyödyntää myös muualla kuin sopimusten yhteydessä. Testamenttioikeudessa sitä ovat kehittäneet erityisesti Ahti Saarenpää ja Tuulikki Mikkola.⁴²

Suunnittelu edellyttää aina uuden tunnistamista. Tunnistaminen saatetaan tehdä enemmän tai vähemmän intuitiivisesti hiljaisen tiedon perusteella. Jotta ratkaisu voi olla oikeudellisesti kestävä, se on kuitenkin voitava rakentaa johdonmukaisen päättelyn ja sitä tukevan argumentaation varaan. Suunnittelun lopputuloksen tarkoituksenmukaisuus voidaan tehdä näkyväksi argumentaation avulla. Tuloksen vahvuus määrittyy sen perustelujen mukaisesti.

Se, miten olosuhteet muuttuvat liikesuhteessa, ei aina ole ennakoitavissa. Sen takia saattaa olla rationaalista pyrkiä laatimaan sopimus tai mahdollinen muu oikeusartefakti sellaiseksi, että se sopeutuu tarkoituksenmukaisella tavalla myös ennakoimattomiin olosuhteiden muutoksiin. Tämä tapahtuu esimerkiksi ottamalla sopimukseen uudelleen neuvottelulauseke. Sopeutuminen ei ole kuitenkaan välttämätöntä. Liikesuhteissa saattaa joskus olla tarpeellista varmistaa se, että sopimus säilyy alkuperäisenä olosuhteiden ehkä suuristakin muutoksista riippumatta. Usein sopimusvelvoitteiden halutaan kuitenkin muuttuvan ja kehittyvän olosuhteiden muutosten mukana. Strateginen yritys oikeus tarjoaa silloin oikeudellisesti päteviä mahdollisuuksia oikeusartefaktin joustavuuden toteuttamiseen.

4.3. Strateginen yritys oikeus ja oikeusartefaktin tarkoituksenmukainen muotoilu

Ennakoiva oikeus tuottaa edellä tarkastelluin tavoin innovaatioita ja väyliä liiketoiminnallisesti tarkoituksenmukaisiin lopputuloksiin. Sen keskeisin viesti on usein siinä, miten liiketaloudellinen tavoite on oikeudellisesti saavutettavissa. Ennakoivan oikeuden erityinen fokus ei kuitenkaan ole ainakaan aina yksittäisten tai yksityiskohtaisten ratkaisujen laatiminen havaittuihin ongelmiin. Tältä osin ennakoiva oikeus voi toimia yhteistyössä muiden instrumentalististen menetelmien kanssa. Tässä vaiheessa ratkaisijan rooliin voi astua oikeusmuotoilu tai

42. Ks. kuvauksesta Tuulikki Mikkola, Dynaaminen testamentti osana kansainvälisen perittävän jäämistösuunnittelua. *Defensor Legis* 6/2014, s. 868–880, erityisesti s. 875 ss. Mikkola suhteuttaa osaltaan myös Saarenpään oppeja hyödyntäen dynaamisuuden mahdollisuuksia testamenttioikeuteen.

ehkäpä vielä laajemmin oikeudellinen suunnittelu. Se tuo perinteistä strategista yritysoikeutta ja ennakoivaa oikeutta vahvemmin tarkasteluun mukaan oikeusartefaktin käyttäjien, kuten sopimuksen soveltajien, näkökulman.

Legal designin eli oikeusmuotoilun merkitys on viime vuosina kasvanut nopeasti. Se on hakenut muotoaan ja on vielä siinä määrin vakiintumaton käsite, että sen sisältöä voidaan pyrkiä määrittelemään tarkoituksenmukaisuusargumentein: mikä siis olisi tiedeyhteisön kannalta tarkoituksenmukainen tapa oikeusmuotoilun kuvaamiseen? Toivonen ja Kovalainen ovat todenneet, että ”ennakoivan oikeuden näkökulmasta haluttua käyttäytymistä voidaan tukea oikeudellisten interventoiden lisäksi myös ei-juridisten (– –) keinojen, kuten muotoilun avulla”.⁴³ Oikeusmuotoilu voidaan heidän mukaansa nähdä ennakoivan oikeuden tukijana ja sen täydentäjänä.

Oikeusmuotoilu tukee kaikilta osin strategisen yritysoikeuden tavoitteita. Säännösten sisällön selvittämisen sijasta se tukee ennen kaikkea sisällön välittymistä osapuolille. Oikeusmuotoilu voidaan ongelmitta hahmottaa suunnittelutieteenä siten, että se sisältää tyypillisesti oikeusmuotoiluun luettavan tutkimuksen ohella myös ennakoivan oikeuden – proaktiivisen oikeuden. Toisaalta on mahdollista, että ennakoiva oikeus hahmotetaan ennen kaikkea välineenä tunnistaa mahdollisuuksia, joita sen jälkeen oikeusmuotoilun avulla muokataan ja ratkaistaan myös yksittäisissä tapauksissa. Näin jäsennettynä proaktiivisesta oikeudesta ja oikeusmuotoilusta muodostuu toisiaan tukeva työpari strategiselle yritysoikeustutkimukselle.

Joka tapauksessa oikeusmuotoilussa heijastuu tyypillisesti prosessin korostuminen. Tässä artikkelissa edellä esitetyin tavoin tulokset voivat olla tapauskohtaisia tai yleisiä. Ratkaisut löytyvät ehkä vasta yksittäisen tapauksen tarkastelun yhteydessä. Tulosten keskinäinen arvottaminen ei liene mahdollista. Oikeusmuotoilu on osaltaan tuomassa jatkumon proaktiivisen oikeuden luomalle perustalle. Aiemmin tarkasteltu proaktiivinen oikeus auttaa tunnistamaan mahdollisia tulevaisuuden olosuhteita ja määrittämään liiketaloudellisesti asetetun tavoitteen saavuttamiseksi tarpeellisia oikeudellisia välineitä. Oikeusmuotoilun avulla on mahdollista kiinnittää huomiota siihen, miten esimerkiksi proaktiivisen oikeuden avulla määritetyt oikeudelliset välineet ovat suunniteltavissa siten, että ne ovat omiaan edistämään liiketaloudellisen tavoitteen toteutumista. Oikeusmuotoilun innovaatiot voivat olla myös muita kuin oikeudellisia ja ainakin monitieteisen tai ainakin monialaisen osaamisen tuloksia. Niiden oikeudellinen validisuus on kuitenkin jatkuvasti arvioitava lainopin välinein. Oikeusmuotoilun tulokset voivat olla luonteeltaan erityisesti oikeusartefaktin käyttäjät huomioon ottavia ja myös siltä osin liiketaloudellisesti tarkoituksenmukaisia. Tältä osin on

43. Ks. Niina Toivonen – Jaana Kovalainen, Kohti ihmislähtöisempää oikeutta muotoilun avulla. *Lakimies* 7–8/2023, s. 1188.

mahdollista puhua käyttäjätävällisyyden tuomisesta mukaan oikeustiedepainotteiseen strategiseen yritysoikeuteen.

5. Lopuksi

Yritysoikeuden tutkimus palvelee liiketoimintaa harjoittavan tai jonkin muun organisaation tavoitteita käyttämällä yleensä lainopin metodia. Käytännössä tämä tapahtuu voimassa olevan oikeuden analyysin avulla. Strateginen yritysoikeus jatkaa tyypillisesti siitä, mihin lainoppi on päätyntä, ja hyödyntää tämän tuloksia. Strategisen yritysoikeuden erityisenä näkökulmana on, millaiset toimintamallit ja toimintatavat olisivat yrityksen tai muun tahon kannalta tarkoituksenmukaisia, jolloin tarkasteluun tulee mukaan liiketoiminnallinen elementti.

Toisin kuin oikeustieteellisen tutkimuksen perusmetodin eli lainopin osalta strategista yritysoikeutta koskevan tutkimuksen tavoitteena ei ole määrittää ainakaan ensi sijassa voimassa olevan oikeuden sisältöä, koska yleensä tavoitteena on löytää sekä oikeudellisesti että liiketaloudellisesti suositeltava toimintatapa. Strateginen yritysoikeus on edellä esitetyin tavoin erotettavissa perinteisestä lainopillisesta tutkimuksesta. Eroista huolimatta lainopillisella tutkimuksella ja strategisella yritysoikeudella on samalla myös olemuksellinen yhteys. Strateginen yritysoikeus pohjautuu voimassa olevaan oikeuteen. Lainoppi on yleensä strategisen yritysoikeuden välttämätön – vaikkakin joskus ehkä näkymätön – osa. Vaikka strategisen yritysoikeustutkimuksen varsinaisena tavoitteena ei olekaan määrittää voimassa olevan oikeuden sisältöä, tällainen tutkimustulos syntyy tyypillisesti tutkimuksen välituotteena, koska suositeltavan toimintatavan edellytyksenä on voimassa olevan oikeuden sisällön ymmärrys. Lainopin suuresta merkityksestä huolimatta sen tulokset ovat usein kuitenkin vain perusta tai lähökohta strategisessa yritysoikeudessa.

Siirtyminen lainopista pidemmälle johtaa uuteen toimintaympäristöön ja edellyttää uuden materiaalin hyödyntämistä. Lainopin tulosten jäädessä ehkä taustalle korostuu tarve saavuttaa monitieteisyyden tavoitteita ja mahdollisuus niihin. Strategisessa yritysoikeudessa voimassa olevaa oikeutta täydennetään erityisesti liiketaloudellisilla näkökohdilla. Tällaista näkökulmaa voidaan hyödyntää yritystoiminnan suunnittelussa, ja se heijastuu oikeusartefakteja koskevinä toimintasuosituksina, joissa on tunnistettu voimassa olevan oikeuden lisäksi yrityksen liiketoiminnalliset näkökohdat. Strategisen yritysoikeuden tutkimustulokset ovat avuksi myös *de lege ferenda* -tutkimuksessa, jolloin sääntelyn kohteiden tarpeet osataan ottaa huomioon lainsäädäntöä kehitettäessä. Varsinkin silloin, jos lainsäädäntöön ehdotettavat muutokset eivät heikennä yritysten si-

dosryhmien asemaa, strategisen yritysoikeuden avulla saatavat tutkimustulokset toimivat merkityksellisinä apuvälineinä lainsäädännön uudistamisessa.

Strategista yritysoikeutta voidaan täydentää esimerkiksi tässä kirjoituksessa esiin tuoduilla oikeustaloustieteen, ennakoivan oikeuden tai oikeusmuotoilun lähestymistavoilla, jolloin voidaan ottaa huomioon laajasti tulevaisuuteen suuntautuvia ja käyttäjien tarpeista seuraavia näkökohtia.

Strategisen yritysoikeuden tutkimuksen tavoitteen perusteella arvioituna lähestymistapa ei ole ahtaasti tulkiten perinteistä oikeustiedettä, ja tutkimustavan hyväksyttävyydenkin on mahdollista kyseenalaistaa. Tämä voi heijastua esimerkiksi siihen, että strategisen yritysoikeuden näkökulmia ei oteta oikeustutkimuksen kysymyksenasetteluissa kovinkaan usein huomioon, vaikka tällainen näkökulma oikeustutkimukseen olisikin sisäänrakennettuna.

Edellä todetusta huolimatta strategisen yritysoikeuden näkökulmaa voidaan pitää hyväksyttävänä, merkityksellisenä ja usein jopa välttämättömänä lähestymistapana yritysoikeuden tutkimuksessa. Kuten tässä kirjoituksessa on todettu, sen tarkoituksena on auttaa sääntelyn kohteita ratkaisemaan ongelmia oikeustieteen työkalujen avulla. Lisäksi strategisen yritysoikeuden *de lege ferenda* -tutkimustulokset ovat hyödyksi lainvalmistelussa. Kummatkin edellä mainitut strategisen yritysoikeuden tutkimustulokset edistävät lainsäädännön toimivuutta. Edelliset vaikuttavat sääntelyn kohteiden kykyyn hyödyntää voimassa olevaa oikeutta, kun taas jälkimmäiset vaikuttavat säädettävän lainsäädännön sisältöön. Tästä syystä olisikin perusteltua, että strategisen yritysoikeuden näkökulma otettaisiin aiempaa rohkeammin osaksi oikeudellista tutkimusta.

Strategic business law in legal research

VESA ANNOLA, D.Sc. (Econ.), LL.D., Trained on the Bench, Professor, University of Vaasa; Visiting Professor, University of Helsinki – VEIKKO VAHTERA, LL.D., M.Soc.Sc., Professor, Tampere University

Traditional legal research serves business, especially by defining the content of valid, applicable law. Also, strategic business law utilizes these results of legal dogmatics. However, strategic business law continues further. Attention is not only paid to law but also to operating models that are appropriate for solving certain business-related problems. As a result, the role of legal norms changes from an object to a tool. Adopting this strategic perspective may also change the nature of the research results. Instead of opinions regarding the content of applicable legal norms, the result may include recommendations on how it would be appropriate to operate in the regulatory framework. It is, at least partially, based on a legal analysis of regulation.

Different perspectives can be used in strategic business law to realise the goal. They contain at least proactive law, various perspectives that embody flexibility, and legal design. While each one has its own special perspective, they also support each other in achieving the goals of strategic business law. At the same time, strategic business law also works on the basis of traditional legal research. The role of tradition is reinforced by the established perspectives, especially the power and interaction offered by Law & Economics and *de lege ferenda*.